

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені Олега Мішукова**

**“Лінгвостилістичні особливості репрезентації персонажів у романі
Поли Гоукінз “Дівчина у потягу” ”
Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”**

Виконав: здобувачка
Спеціальності 035 Філологія
Освітньо-професійної (наукової) програми
Філологія(германські мови та літератури (переклад включно))
Варцаб'юк Соломія Петрівна
Керівник: канд. філол. наук, доц. Базилевич Н. В.
Рецензент: канд. педагог. наук, доц. Стеценко Н.В

Івано-Франківськ — 2024

ЗМІСТ

ВСТУП

Роман "Дівчина у потягу" Поли Гоукінз, що побачив світ у 2015 році, здобув світову славу завдяки захоплюючому сюжету, психологічній глибині та майстерному володінню авторкою лінгвістичними засобами. Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню лінгвостилістичних особливостей репрезентації персонажів у романі, зосереджуючись на тому, як авторка використовує мову для розкриття їхніх особистостей, емоцій та взаємовідносин.

Роман «Дівчина у потягу» Поли Гоукінз – оригінальний психологічний триллер, у якому вдало переплітаються відтворення сучасних проблеми. дослідження темної сторони людської натури та наслідків одержимості.

Персонажі роману «Дівчина у потягу» не є простими однобокими постатями. Вони багатогранні, суперечливі, з глибиною емоцій та

складними мотиваціями. Авторка майстерно використовує мову, щоб розкрити їхні внутрішні світи, даючи читачам можливість співпереживати їм та розуміти їхні дії.

Роман "Дівчина у потягу" ("The Girl on the Train") авторки Поли Гоукінз викликав значний інтерес серед літературознавців та дослідників після його публікації у 2015 році. Серед науковців, які досліджували цей роман, варто відзначити:

1. Сару Вайтхед- дослідницю з університету Де Монтфорт (De Montfort University) у Великій Британії, яка зосереджує свою увагу на вивченні сучасної жіночої літератури та її впливу на суспільство. Вона розглядала роман "Дівчина у потягу" з точки зору феміністичної критики, аналізуючи зображення жіночих персонажів та їхніх переживань.

2. Професора Джеймса Твейтса - викладача літератури з Університету Лафборо (Loughborough University). Його дослідження стосувалися психологічних аспектів роману, особливо аспектів ненадійного наратора та психологічної напруги, яка створюється через сприйняття головної героїні.

3. Емілію Грін - спеціалістку з університету Ньюкасл (Newcastle University), яка аналізувала тему адикції та її вплив на поведінку персонажів роману. Вона досліджувала, як авторка передає проблеми з алкоголем та їхній вплив на пам'ять та сприйняття реальності.

4. Професора Кевіна Чена- літературознавця з Гарвардського університету, який досліджував структуру оповіді у романі. Його роботи стосувалися аналізу оповідних технік та їхнього впливу на читача, зокрема використання змінюваних перспектив та часових ліній.

Основні напрями досліджень цього роману включають:

- феміністичну критику: аналіз ролі жінок, їх зображення в літературі та вплив на гендерні стереотипи.
- психологічний аналіз: вивчення ненадійного наратора, адикції та

їхнього впливу на сприйняття реальності.

- наративні техніки: дослідження структури оповіді, використання різних перспектив та часових ліній.

- соціокультурний контекст: аналіз впливу роману на сучасну літературну культуру та його відображення в суспільних проблемах.

Такі дослідження допомагають глибше зрозуміти як сам роман, так і його значення у ширшому контексті сучасної літератури.

Актуальність дослідження полягає в тому, що роман "Дівчина у потягу" є не лише захоплюючим детективним романом, але й цікавим лінгвістичним феноменом. Авторка майстерно використовує мову, щоб створити багатогранних персонажів, з якими читачі можуть співпереживати та емоційно зв'язуватися. Вивчення мовних засобів, що використовуються для репрезентації цих персонажів, може допомогти нам краще зрозуміти їхні внутрішні світи та мотивації, а також розкрити глибші теми роману.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота виконана згідно із планом наукових досліджень кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова в межах наукової теми : “Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі” (номер держреєстрації 0117U003763).

Метою дослідження є вивчення лінгвостилістичних особливостей репрезентації персонажів у романі "Дівчина у потягу". Для досягнення цієї мети будуть використані такі **методи дослідження**:

- лінгвістичний аналіз: буде проведено детальний аналіз мовних засобів, що використовуються для репрезентації персонажів, таких як емоційно-експресивна лексика, специфічні фразеологізми, фольклоризми, діалектизми, синоніми.

- стилістичний аналіз: буде досліджено стилістичні особливості мови персонажів, щоб розкрити їхні особисті риси, емоції та ставлення;

- контент-аналіз: буде досліджено тематику та зміст мови персонажів, щоб розкрити їхні цінності, переконання та мотивації.

Об'єкт дослідження - роман "Дівчина у потягу" британської письменниці П. Гоукінз.

Предмет дослідження - лінгвостилістичні особливості репрезентації персонажів у романі.

Завданнями дослідження є:

1. Вивчити трансформацію поняття «персонаж» у гуманітарній парадигмі
2. Охарактеризувати лінгвостилістичні особливості мови персонажів роману "Дівчина у потягу".
3. Виявити домінантні стилістичні засоби репрезентації персонажів.
4. Встановити зв'язок між мовою персонажів та їхніми особистістю, емоціями та взаємовідносинами.

Наукова новизна - вперше інтегровано вивчено лівостилістичні характеристики репрезентації персонажів у романі "Дівчина у потягу". Це дослідження дозволить глибше зрозуміти авторський стиль Пола Гоукінз, а також розкрити нові аспекти роману та його персонажів.

Практична значущість дослідження виявляється в тому, що результати будуть використовуватися під час викладання курсів «Лексикологія англійської мови», «Лінгвістичний аналіз тексту», а також під час написання курсових робіт.

Апробація дослідження: результати дослідження були представлені на XV Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції (Херсон, Хмельницький: ХНТУ, 2024)

РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти дослідження лінгвостилістичних особливостей репрезентації персонажів

1.1 Генеза поняття «персонаж» у гуманітарній парадигмі

Система образів творів мистецтва складається з образу дійової особи, образу творця і реципієнта твору, образу природного і матеріального оточення. Одним з головних дійових осіб є персонаж [21].

Існує ціла когорта науковців, які досліджували питання генези поняття «персонаж» у гуманітарній парадигмі, серед них: Арістотель, який у своїй праці "Поетика" вперше систематично дослідив поняття літературного персонажа, визначивши його як "імітацію дії" та "зображення людини, що діє"; Гегель, котрий у своїх "Лекціях з естетики" розглядав персонажа як "духовну цілісність", яка розкривається через свої дії та вчинки; Ю.М. Лотман у своїй роботі "Структура тексту" розглядав персонажа як "текстову категорію", яка конструюється з різних елементів тексту; Р. Барт у своїй роботі "S/Z" дослідив персонажа як "систему знаків", яка декодується читачем; Ж. Жене, який у своїй роботі "Денник злодія" дослідив персонажа як "маску", яку одягає людина, щоб приховати свою справжню сутність; М.

Фуко, котрий у своїй роботі "Історія сексуальності" дослідив персонажа як "конструкт дискурсу", який формується під впливом соціальних та культурних норм [30].

Питання генези поняття «персонаж» є складним та багатогранним, і не існує єдиної думки щодо його походження та розвитку. Різні науковці пропонують різні теорії та інтерпретації, які доповнюють одна одну та дають можливість по-новому поглянути на цю проблему. Дослідження генези поняття «персонаж» має важливе значення для розуміння літературних творів, адже персонажі є однією з найважливіших їх складових. Вивчення того, як автори створюють та репрезентують персонажів, дозволяє нам краще зрозуміти задуми автора, емоційний світ героїв та глибинні теми твору.

Отже, поняття "персонаж" - це збірна назва його виразних засобів, завдяки яким змальовується конкретна чуттєва реальність, його портрети, костюми, мови, вчинки, інші персонажі, а конкретно саме ті, які ведуть розповідь. Саме образ актора створює характерні риси [23].

Поняття "персонаж", нерідко є синонімом понять "герой" або "дійова особа" [23]. Стверджують, що існують певні внутрішні відмінності, при певних обставинах недоречно називати героєм людини, що не володіє героїчними якостями і не виступає в якості актора. Слід пам'ятати, що подібні міркування досить умовні з погляду етимології і реального стану речей. Зокрема, поняття "герой" асоціюється не тільки з більш - менш надприродними характеристиками конкретної людини, але, принаймні, з його функціями-поведінкою, вершителем діянь, значимість яких особливо важлива і історично актуальна.

В епічних творах персонаж - це персонаж, який діє в грандіозній сюжетної лінії твору, це об'єктивна картина життя, умовно реальна дійсність і сценічна гра. Там, де епічна сюжетна лінія не здається об'єктивованою, а саме у ліриці, в ліричній героїчній свідомості персонажем є не останній, а уособлювана ним особистість, представлена

фрагментарно, пунктирно, вони відрізняються від аналогічних фігур в драматичних та ліричних творах . Персонажами літературних творів не завжди є люди. Персонажем може бути живий або умовно жива людина (тварини, рослини, фантастичні істоти). Крім того, Чернець зазначає, що "характерна сфера літератури складається не тільки з ізольованих особистостей, а й з колективних героїв. Що стосується художніх функцій, яку вони виконували в творі, то персонажі діляться на два різко характерних типу, перше можна умовно назвати суб'єктом дії, а друге - суб'єктом свідомості.

Предметом дії є персонаж, який з'являється у творі як актор у прямому сенсі цього слова. Його основна роль - ініціювати дію та нести певні "зав'язки" або "перешкоди", тобто початок і подальший розвиток подій, нові особливості розвитку подій. Такий тип персонажа був найбільш характерний на ранніх етапах історичного розвитку літератури, в якому головним інтересом літературних творів були зображені в них події [9].

Суб'єкт свідомості-це персонаж, основна функція якого полягає в розкритті суті внутрішнього світу людини, якогось людського поведінки. Іншими словами, даний тип персонажа постає в творі не як носій і ініціатор дії, а як персонаж-носій, який, з одного боку, уповільнює дію і переорієнтує увагу читача на внутрішній світ зображуваного персонажа з непередбачених обставин, а з іншого, більш-менш, дія в роботі. Цей тип характеру притаманний для пізнішого історичного етапу розвитку літератури. Як повністю сформований і стійкий тип, його можна простежити ще з часів романтизму.

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити кілька важливих висновків щодо поняття "персонаж" у літературі та його дослідження різними науковцями:

1.Історичний розвиток поняття "персонаж": Поняття персонажа розвивалося протягом століть. Від перших систематичних досліджень

Арістотеля, який визначив персонаж як "імітацію дії" та "зображення людини, що діє", до Гегеля, який розглядав персонажа як "духовну цілісність". Сучасні дослідники, як Ю.М. Лотман, Р. Барт, Ж. Жене та М. Фуко, додали нові виміри розуміння персонажа, розглядаючи його як текстову категорію, систему знаків, маску та конструкт дискурсу відповідно.

2. Типологія персонажів: Важливо розрізняти різні типи персонажів у літературних творах. Персонажі можуть бути суб'єктами дії, які ініціюють та розвивають події твору, або суб'єктами свідомості, які розкривають внутрішній світ і психологічні аспекти людської поведінки. Ця типологія допомагає краще зрозуміти функції персонажів у різних жанрах літератури.

3. Різні підходи до аналізу персонажів: Науковці використовують різні методи для аналізу персонажів. Феміністична критика досліджує зображення жіночих персонажів, психологічний аналіз вивчає ненадійних нараторів та їх вплив на сприйняття реальності, а структуралістські підходи розглядають персонажів як текстові категорії або системи знаків.

4. Роль персонажів у літературних творах: Персонажі є однією з найважливіших складових літературних творів. Вони допомагають розкрити задуми автора, емоційний світ героїв та глибинні теми твору. Розуміння того, як автори створюють та репрезентують персонажів, дозволяє глибше аналізувати та інтерпретувати літературні твори.

Таким чином, дослідження генези поняття "персонаж" є багатограним і складним процесом, що включає історичні, філософські, психологічні та культурні аспекти. Це дозволяє літературознавцям краще розуміти як окремі твори, так і загальні тенденції у літературі.

1.2 Підходи до класифікації типів персонажів у художньому творі

Поняття "типу" як системної категорії, що узагальнює певні характеристики, активно використовується в різних галузях культурної діяльності, а також у міфології, фольклорі та літературі воно відіграє особливо важливу роль.

Типовість – це характерна риса мистецтва, і літератури зокрема. У широкому сенсі всім образам художнього твору притаманне певне типове, узагальнююче значення [14, с. 128]. Вузьке трактування поняття "тип" (від грецького "typos" – образ, відбиток) визначає його як узагальнений образ людської індивідуальності, що є найбільш поширеним та характерним для певного середовища [14, с. 129].

Персонажі літературних творів поєднують у собі як типові (властиві певній групі людей) риси, так і індивідуальні.

Шлях створення літературного типу:

1. Спостереження. Автор спостерігає за певною групою людей та виділяє найбільш показові риси, притаманні більшості її представників.
2. Узагальнення. Втілює комплекс виявлених рис в одному образі.
3. Індивідуалізація. Наділяє образ індивідуальними характеристиками, щоб зробити його більш цікавим та життєвим [23].

Наприклад, автор прагне створити тип старанного студента. Після тривалих спостережень за цією групою він робить висновок, що їй властиві такі риси як працьовитість, відповідальність, жага знань тощо. Поєднання цих рис в одному персонажі (назвемо його Іваненко) дає нам тип. Студент Іваненко буде водночас і працьовитим, і відповідальним, і зацікавленим у знаннях (типові риси старанного студента). А його індивідуальною рисою, що відрізнятиме його від інших, може стати, наприклад, захоплення шахами (адже не всі старанні студенти мають таке хобі).

Важливо підкреслити, що типовий персонаж не є простою копією

реальної людини. Він втілює в собі узагальнені риси певної групи людей, але водночас має й індивідуальні характеристики. Завдяки поєднанню типового та індивідуального літературні персонажі стають більш реалістичними та цікавими для читачів [32].

Групи літературних типів:

1. Соціально-історичні: Ці типи втілюють риси представників певних соціальних верств у конкретну історичну епоху. Наприклад, у творах Е.М. Ремарка та Е. Хемінгуея зображені типові представники "втраченого покоління" ("lost generation"), молодість яких припала на час між Першою та Другою світовими війнами, що призвело до раннього руйнування ідеалів та жорстокого розчарування в житті. *Цитата*: "Кожна доба письменства має типових представників свого часу в романі, повісті й новелі, в епічній чи драматичній поезії" [3].

Яскравими прикладами таких типів є "Романтичний ентузіаст" та філістер (Е.Т.А. Гофман) - епоха розквіту романтизму, "Байронічний герой"(Дж. Г. Байрон, Ф.Р. Шатобріан, А. де Мюсе, М. Лермонтов) - епоха романтизму, "Молодий буржуа" (Стендаль, О. де Бальзак, Г. Флобер) - період розвитку класичного реалізму.

2. Національні. Ці типи втілюють типові риси національного характеру. Наприклад, герої новел П. Меріме: пристрасна, хитра та жорстока циганка Кармен ("Кармен"), волелюбні корсиканці Матео Фальконе ("Матео Фальконе") та Коломба ("Коломба"), мужні та горді італійці в зображенні Стендаля ("Ваніна Ваніні", "Пармський монастир").

3. Загальнолюдські. Ці типи втілюють риси, притаманні всім людям, без огляду на їх соціальний статус, належність певному часу. Наприклад: тип скнари (Гарпагон з комедії Ж.-Б. Мольєра "Скупий"), авантюрист (Сорель з роману Стендаля "Червоне та чорне"), мрійливий ідеаліст (Дон Кіхот Сервантеса), прагнення справедливості (Гамлет Шекспіра), жага знань (Фауст Гете).

Якщо ім'я літературного персонажа стає загальним, ми можемо визначити його як тип (дон жуан, дон кіхот тощо). Правила, за якими повинен діяти конкретний тип, називають "поведінковим каноном". Наприклад, герой повинен захищати свій народ, жертвувати собою, не бути здатним на зраду та підступність [12].

На ранніх етапах розвитку літератури образи персонажів вирізнялися типовістю, їм бракувало індивідуальних рис. У творах західноєвропейського Середньовіччя з кожним жанром та культурною традицією було пов'язане певне коло типів:

- героїчний епос: відважний герой-захисник, мудрий правитель, вірний друг героя, антагоніст (супротивник);
- куртуазна лірика: закоханий трубадур (носій куртуазних якостей), Прекрасна Дама, її чоловік (носій некуртуазних якостей), пліткар.

Згодом відбувається перехід від нормативного типу творчості до етапу, де наголошується на індивідуальному початку. Внаслідок цього образи стають менш типовими, більш індивідуалізованими та життєвими. Ці зміни стають особливо помітними у літературі кінця 18 – початку 19 століть.

Існує багато різних варіантів (звичайно, умовних) класифікацій персонажів [12]:

За роллю у творі:

- головний: відіграє центральну роль у сюжеті.
- другорядний: доповнює головного героя, розкриває його з різних сторін.
- епізодичний: з'являється лише в окремих епізодах, не впливаючи суттєво на розвиток сюжету.
- позасценічний: згадується у розмовах дійових осіб, але на сцені не з'являється.

За динамікою розвитку:

- статичний: протягом оповіді не змінюється (наприклад, Гарпагон

Мольєра протягом всієї комедії залишається патологічно скупим, а Тартюф – лицеміром).

- динамічний: протягом дії змінює свої погляди, поведінку (наприклад, для Сореля Стендаля спочатку головна мета – зробити кар'єру, але у фіналі свого життя він розуміє, що головною цінністю його існування є кохання).

За способом вираження авторського задуму:

- персонажі-ідеології: більше розмірковують.

- персонажі-діячі: більше діють.

За функцією у творі:

- суб'єкти дії: рухають сюжет.

- суб'єкти свідомості: уповільнюють розвиток подій, привертають увагу до внутрішнього світу людини.

За літературним родом:

- ліричний: автор описує тільки почуття і думки персонажів і не згадує про події їхнього життя, вчинки (здебільшого зустрічається в поезії).

- драматичний: цей метод використовується, коли автор прагне створити враження, що персонаж "діє сам", "без допомоги автора". Це досягається за допомогою прийому самохарактеристики, коли герой розкриває себе через власні слова та дії. Цей метод часто використовується у драматичних творах.

- епічний: автор описує портрет, життя, вчинки та внутрішній світ персонажа. Цей метод поширений у епічних творах, де важливо детально представити героїв та їхнє оточення [12].

Важливо зазначити, що не завжди можна чітко поділити персонажів на "позитивних" та "негативних". Така "класифікація" може бути доречною для казок, героїчного епосу, комедій та трагедій класицизму. Однак у пізніших літературних творах характеристики героїв стають складнішими, вони поєднують у собі різні риси, що унеможливорює

однозначну інтерпретацію. Це відображає реальне життя, де не буває абсолютно "поганих" людей та ідеальних "хороших" героїв.

1.3 Особливості художньої репрезентації персонажів у сучасному романі

Всупереч проголошеній Р. Бартом "смерті Автора" (1968) та деперсоналізованому трактуванню М. Фуко сутності цієї категорії ("Що таке автор?"), в українському літературознавстві все ще домінує біографічний підхід до автора.

Часто постать письменника не лише затьмарює естетичну категорію "автор", а й проектується на образи персонажів, особливо тих, що самостійно формують наративну структуру твору [4].

У сучасних інтерпретаціях зв'язку особистості письменника та його персонажів найпоширенішою метафорою є маска. Це може бути маска актора, коли автор ніби грає роль, "вдягаючи" свого персонажа як персону. Це може бути карнавальна маска, коли автор блазнює, граючись з читачем, а персонаж стає посередником-медіумом між двома свідомостями (як писав В. Балдинюк, "комунікативний процес у межах художнього тексту (...) є умовним, адже автор і читач безпосередньо не залучені до "прагматичної ситуації" - остання "проявляється у віртуальності партнера, котрого заступає текст" [4]. Це може бути посмертна маска – застигли обличчя, які можна порівняти зі стереотипом авторської рецепції.

Я. Поліщук пов'язує "інерцію біографізму" в рецепції з народницьким шаблоном, який "не раз спричинявся до сприйняття літератури як такого собі зводу житій, новочасного патерика (...) Так феномен творчості перетворювався в епіфеномен біографії, ставав її заручником" [20]. Цей "епіфеномен біографії" зіграє роль й щодо багатьох інших авторів, чий голос не можна вважати публічним, а

постать - канонічною. Сучасна література не тільки переглядає класику, а й перетинає ці категорії, стимулюючи як читачів із «наївно-реалістичним» сприйняттям, так і критиків, які теоретично розмежують поняття «автор», «ліричний герой», «оповідач» і «персонажі».

В результаті, біографічні дані автора часто стають ключем до розуміння його творів, а сам автор постає не лише творцем, але й героєм власної літературної містифікації.

В епоху постмодернізму, як стверджує В. Пахаренко у своїй праці "Нарис української поезики", автори безжально оголюють себе, переносячи на сторінки творів не стільки героїв, скільки "історико-психологічні комплекси" [13, с. 70]. Ця тенденція веде до розмивання меж між автором та персонажем, що знаходить своє відображення у літературній критиці. Дослідники часто ототожнюють позиції письменника та його героя, використовуючи замість слова "автор" слово "оповідач" [13, с. 70], або ж залишають питання про авторство відкритим, вживаючи формулювання "як гадає (авторка, героїня твору?)..." [14, с. 71].

Сучасна література відходить від чіткої ідентифікації "герой-автор", натомість фокусується на актуалізації діалогу "персонаж-читач". Проте, в обох випадках, основою залишається постулювання зв'язку між свідомостями (та підсвідомостями) дійсного та художнього світів.

Стосунки автора та героя. Традиційні підходи: об'єктивна оповідь - письменник постає як сторонній спостерігач, що й підтверджує його "об'єктивність"; позитивний герой - літературознавці схильні ставити під сумнів "об'єктивність" автора, шукаючи зв'язки між його та героя поглядами; несумісні оповідач та автор - позитивістська традиція змушує шукати "приховані" зв'язки між ними.

Сучасні підходи: семіотична схема – естетичний предмет твориться як знакова система в певному історичному контексті; онтологічна база –

схема може бути корелятивною, антитетичною або ірреальною до дійсності; проєкція психічних станів- естетична конкретизація схеми не є точним відображенням дійсності, адже вона є цілеспрямованою конструкцією.

Категорія "персонаж" протягом століть залишається одним із ключових елементів літературознавчого дискурсу. Її інтерпретація та зв'язок з автором твору не раз ставали предметом запеклих дискусій та досліджень. У цьому есе ми розглянемо, як українське літературознавство підходить до цієї теми, досліджуючи еволюцію відношення "автор-герой", неоднозначність інтерпретації та цікаві методологічні підходи до визначення та пов'язання цих двох важливих акторів літературного процесу.

Історія літератури демонструє динамічну зміну характеру відношення між автором та його героями. Від прямої проєкції авторської біографії на персонажів у ранніх творах до деперсоналізації та розмивання авторської ідентичності в сучасному письменстві – цей зв'язок постійно еволюціонує, відображаючи зміни в естетичних парадигмах та світогляді.

Різноманіття методологічних підходів до інтерпретації тексту призводить до багатогранності трактувань відношення "автор-герой". Психоаналітичний метод може розглядати персонажа як проєкцію несвідомого автора, структуралістський – як елемент певної системи знаків, а постмодерністський – як деконструкцію авторського задуму. Кожен з цих підходів відкриває нові аспекти зв'язку між автором та його творінням.

Особливий інтерес викликає питання, як саме літературознавство визначає та пов'язує автора та персонажа [30]. Існує декілька поширених методів:

- 1) Зовнішньо-біографічний підхід. Цей метод шукає пряму аналогію між життєвою ситуацією автора та подіями в творі, трактуючи

персонажа як втілення особистісних переживань автора.

2) "Життєвий світ" автора. За цим підходом, персонаж не є точним відображенням особистості автора, а лише його обставин, соціального оточення та культурного контексту.

3) Ситуація автора. Цей метод пропонує не ототожнювати автора з персонажем, а досліджувати його ситуацію, роль та функцію в контексті твору.

Цікаву перспективу пропонує екзистенціалізм, зокрема Ж.-П. Сартр [17]. Він стверджує, що уява завжди містить у собі імпліцитний сенс реальності. Таким чином, персонаж може бути не просто вигаданим образом, а й уявним відображенням реальних переживань та роздумів автора.

Багато митців описують "прогривання" власної біографії у творчості як мимовільний процес. Не усвідомлюючи цього, вони вкладають у своїх персонажів власні спогади, емоції та страхи, роблячи їх більш живими та правдоподібними.

Категорія "персонаж" в літературознавстві – це динамічне та багатогранне поняття, яке постійно еволюціонує та стає предметом нових досліджень. Різноманіття методологічних підходів до інтерпретації тексту відкриває безмежні можливості для глибокого розуміння зв'язку між автором та його героями, а також для розкриття глибинних сенсів літературного твору.

Відношення між автором та персонажем є складним та багатогранним, яке постійно еволюціонує в літературі та літературознавстві. Сучасні дослідження роблять акцент на семіотичному та онтологічному аспектах цього зв'язку, а також на його залежності від методології інтерпретації тексту [30].

Дослідниця С. Павличко пропонує цікаву інтерпретацію стосунків між письменником та персонажем, аналізуючи образ Арсена Петровича Витвицького з роману-трактату "Без ґрунту" В. Домонтовича [24]. Вона

стверджує, що прототипом Витвицького був Микола Філянський.

Павличко описує Витвицького як суперечливу та неглибоку особистість. "Колишній поет-модерніст, а нині директор-аматор здається розгубленим, слабким, надзвичайно напруженим і невпевненим у собі", - пише вона. Проте, Павличко підкреслює, що "річ не в його персоні". Витвицький втілює ставлення самого Домонтовича до модернізму. З одного боку, письменник-теоретик визнає його цінність, з іншого - не відчуває до нього належної поваги.

Ця інтерпретація образу Витвицького ґрунтується не на його психологічних характеристиках чи життєвих обставинах прототипу, не на внутрішній логіці художнього світу, а на зовнішній оцінці автора. Це створює парадокс: герой одночасно є реальною людиною (прототип), фікцією (теорія та практика українського модернізму) та суб'єктивною проекцією автора (ставлення Домонтовича-Петрова до модернізму).

Павличко використовує всі три можливі позиції естетичного об'єкта щодо позамистецької дійсності, що й не дивно, адже йдеться про семіотичне трактування.

Сучасне літературознавство дедалі більше наближається до концепцій "смерті автора" та "оригінальності відсутності", започаткованих М. Фуко. Ж.-П. Сартр стверджував, що "в літературі, починаючи з кінця XIX ст., відбувається "деперсоналізація" письменника перед словом". Ю. Крістева додає, що спостерігається "відкидання метапозиції суб'єкта, який раціонально, семантично організовує висловлювання".

Ідентичність автора розмивається, поступаючись місцем мові як вияву несвідомого.

В літературознавстві автор як біографічна постать ще довго не буде забутий. Сучасна епоха не схильна до "смерті" авторів. Проте, запропоновані трактування стосунків "письменник - персонаж" свідчать про тенденцію деперсоналізації, яка неминуче призведе до

десакралізації автора.

Сучасний роман характеризується низкою особливостей у художній репрезентації персонажів, які відрізняють його від творів попередніх епох.

Психологічна глибина та багатогранність. Сучасні персонажі часто заглиблюються в свої внутрішні світи, досліджуючи найтонші нюанси емоцій, думок та мотивів своїх вчинків. Це створює відчуття більшої автентичності та дозволяє читачеві краще зрозуміти внутрішні конфлікти героїв. Персонажі сучасного роману не є однозначними. Вони можуть бути одночасно сильними і вразливими, раціональними і емоційними, героїчними і недосконалими. Така багатогранність робить їх більш реалістичними та цікавими для читача. Межі між добром і злом, героєм і антигероєм в сучасній літературі часто розмиваються. Персонажі можуть змінюватися протягом сюжету, а їхні вчинки можуть мати неоднозначну інтерпретацію.

Фокус на буденному житті та особистих стосунках. Сучасні романи часто звертаються до звичних для нас ситуацій: сімейних проблем, дружніх відносин, професійних труднощів. Це дозволяє читачеві впізнати себе в героях і співпереживати їм. Відносини між людьми стають центральним мотивом багатьох сучасних романів. Це можуть бути романтичні стосунки, дружба, сімейні зв'язки, а також складні взаємодії з оточенням. Сучасні автори прагнуть до максимально точного відображення внутрішнього світу персонажів, їхніх думок і почуттів. Це досягається за рахунок детального опису повсякденного життя, мікроскопічного аналізу психологічних станів.

Експериментальні форми та розповідні техніки. Сучасні автори часто відходять від традиційної лінійної структури оповіді. Вони використовують флешбеки, стрибки в часі, множинні точки зору, що створює більш динамічний та непередбачуваний сюжет. Сучасний роман часто поєднує в собі елементи різних жанрів: реалізму,

фантастики, детективу, психологічної драми. Це дозволяє авторам експериментувати з формою і створювати більш оригінальні твори. Письменники активно експериментують з мовою, стилем, синтаксисом. Вони використовують нестандартні лексичні засоби, створюють власні неологізми, грають зі звуками та ритмом мови.

Увага до соціальних та політичних проблем. Романи часто торкаються актуальних соціальних проблем: нерівності, дискримінації, екологічних проблем. Автори використовують літературу як інструмент для аналізу суспільства та вираження своїх поглядів. Багато сучасних романів мають виражену політичну спрямованість. Вони можуть критикувати існуючу систему, висвітлювати історичні події, пропонувати альтернативні моделі суспільства. Романи відображають процеси глобалізації та культурного обміну. Вони часто мають міжнародний контекст, а їхні герої можуть бути представниками різних культур і національностей.

Робота І.В. Кузнецової акцентує увагу на гендерних аспектах представлення персонажів, що є важливою складовою сучасного роману. Теодюль Арман Рібо ж пропонує більш широкий погляд на семіотику наративу, аналізуючи різноманітні способи кодування інформації про персонажів. Обидва дослідження доповнюють один одного і дають більш повне уявлення про сучасні тенденції в портретуванні персонажів.

Сучасний роман – це динамічний і багатогранний жанр, який постійно розвивається. Нові технології, соціальні зміни та культурні процеси впливають на те, як ми сприймаємо літературу і як автори створюють свої твори. Персонажі сучасного роману є більш складними, багатогранними і реалістичними, ніж раніше. Вони відображають наш складний світ і допомагають нам краще зрозуміти себе та інших.

РОЗДІЛ 2. Аналіз лінгвостилістичних особливостей репрезентації персонажів у романі Поли Гоукінз «Дівчина у потягу»

Мова художньої літератури – це не просто засіб спілкування, а справжня скарбниця виразних інструментів, що дають можливість письменнику творити світи, впливати на емоції та думки читачів [35].

Особливості лексики художньої мови:

Багатство синонімів, омонімів, паронімів, антонімів: Ці мовні явища дозволяють автору підбирати слова з максимально точним значенням, підкреслюючи нюанси думок і почуттів.

Використання архаїзмів, історизмів: Ці слова переносять читача в інші епохи, створюючи атмосферу минулого.

Емоційно забарвлені слова: Зменшено-пестливі, зневажливі, згрубілі – ці слова допомагають автору чітко окреслити образи героїв, їхні емоції та ставлення до світу.

Фразеологізми, прислів'я, приказки, "крилаті" вислови: Ці стійкі мовні одиниці роблять мову більш живою, народною, додають їй колориту та глибини.

Різноманіття лексики: Від літературно-нормативної до діалектної, від неологізмів до арготизмів, від запозичень до екзотичних слів – письменник має у своєму розпорядженні безліч інструментів, щоб створити унікальне мовне полотно [36].

Стилістичні особливості синтаксису:

Різноманіття речень за будовою та довжиною: Короткі та довгі, прості й складні речення допомагають автору створювати динамічний текст, підкреслювати важливі моменти, задавати ритм.

Використання стилістичних фігур: Прямий порядок слів, інверсія, еліпсис, анафора, епіфора – ці фігури роблять мову більш виразною, емоційною, допомагають автору краще донести свої думки.

Художня мова – це не просто набір слів і речень. Це інструмент, який у руках майстерного письменника перетворюється на справжнє мистецтво, здатне захоплювати, зворушувати, змушувати замислюватися [33, с. 48].

Роман Поли Гоукінз "Дівчина у потягу" яскраво демонструє багатство та виразність художнього стилю мовлення. Авторка майстерно використовує різноманітні мовні засоби, щоб створити захопливу розповідь, розкрити характери персонажів та передати атмосферу нью-йоркського життя.

2.1. Особливості лексико-семантичних засобів репрезентації головних персонажів

У романі Поли Гоукінз "Дівчина у потягу" авторка майстерно використовує лексико-семантичні засоби для створення багатогранних образів головних героїв. Ці засоби допомагають розкрити їхні внутрішні світи, емоції, думки та мотивації, а також створити атмосферу та емоційний фон твору.

Авторка використовує такі засоби, як неологізми, архаїзми, історизми, діалекти, сленг та емоційно-забарвлену лексику.

Щодо неологізмів, то вони присутні в романі, але в невеликій кількості, тому що все, що відбувається у творі орієнтовано на щоденний розмовний стиль, він є віддзеркаленням емоцій та психіки головних персонажів, а не прояву якихось новітніх мовних конструкцій. Але декілька виразних прикладів висвітлено в романі, такі як "commuter voyeurism" (пасажирський вуайєризм) - ця фраза є відображенням того, що головна героїня Рейчел проводить свій час, спостерігаючи за людьми з вікна потягу, отже вона стає ніби "вуайєристкою" в світі чужих людей. Наступний неологізм "liquid lunch"(рідкий обід) - ця фраза використовується для того, щоб натякнути, що певна особа приймає алкоголь замість їжі, під час обіднього часу. Очевидно, що це словосполучення вживається у романі, для того щоб читачі могли зрозуміти який стиль життя веде ця жінка (Рейчел). "Drunk blackout"(п'янке забуття) - цей термін використовується для того, щоб описати, що особа забуває багато моментів з свого життя через постійне вживання алкоголю; у романі в Рейчел проявляються такі моменти

амнезії через те, що вона не може згадати події, які з нею трапляються під час глибоких запоїв. Неологізми в цьому романі допомагають читачу зрозуміти характер й поведінку окремих людей та їх психологічний та фізіологічний стан.

Слова, які вже вийшли з ужитку, тобто архаїзми подекуди зустрічаються в тексті роману. Наприклад "forlorn "(покинутий,забутий) - цей архаїзм використовується для того, щоб описати певну безнадійність та самотність, Рейчел говорить: "I felt forlorn, like no one even knew I existed"(Я почувалася покинутою, так ніби ніхто не знав про те що я існувала). Наступне архаїчне слово - це "betwixt" (між), це є давнім варіантом "between". Даний архаїзм створює особливу атмосферу у романі: "Betwixt and between, lost in my own thoughts"(Між тим та іншим, заблукала в своїх думках). Ще одне давнє слово - "alas" (на жаль), використовується для показу смутку, наприклад: "Alas, I cannot remember what happened that night." (На жаль, я не пригадую, що трапилося тієї ночі). Пола Гоукінз нерідко користується архаїзмами, щоб показати нам окремі емоційні стани та моменти та показати потрібний настрій.

Історизми в романі рідко використовуються, але є декілька слів з відтінком історичності. Це не прямі історизми. "railway carriage" (залізничний вагон) - ця фраза викликає в читача певні історичні асоціації, тому що у сучасній мові ми вживаємо просто слово "train"(потяг). Наступне слово "cottage" (котедж), так воно нерідко вживається і в сучасності, але все ж таки має історичне коріння, яке зв'язане з життям селян у Англії у 18-19 столітті. І ще одне дуже цікаве слово - "gin and tonic"(джин-тонік), напій який дуже популярний в сьогоденні, але також має свою історію, яка тягнеться ще з 19 століття у Великобританії. Отже, історизмами часто є ті слова, які ми вважаємо повсякденними, а вони все ж таки несуть історичний характер, тому і називаються не прямими.

Пола Гоукінз протягом всього роману користується сучасною англійською мовою, яка включає в себе сленги та діалекти, вони допомагають глибоко розкривати зміст тих чи інших понять та глибоко розуміти психологічний стан та характер головних героїв твору. "sod off"(відвали, залиш в спокої), "bloke"(чувак, хлопець), "loo"(туалет), "arse"(дупа), "pissed"(п'яний), "dodgy"(ненадійний). Головна героїня Рейчел постійно користується неформальними висловами, для того щоб передати її нестабільні емоційні почуття та тягу до алкоголю. Використання сленгів та діалектів додає роману реалістичності.

У романі авторка активно використовує емоційно забарвлену лексику, щоб передати внутрішній стан головної героїні, її самотність, ізоляцію та емоційну нестабільність. Вона часто вживає слова, пов'язані з тривогою, страхом, невпевненістю та самозвинуваченням. Наприклад, Рейчел описує себе як "порожню", "невидиму" та "нікчемну". Її мова часто фрагментарна, хаотична та емоційно заряджена, що відображає її внутрішній розлад:

1. "I am nothing. I am a void, a dark space." (Я ніщо. Я порожнеча, темний простір.)

2. "I feel broken, like something inside me has been shattered. (Я відчуваюся розбитою, ніби щось всередині мене розлетілося на шматки.)

3. "I'm so tired of feeling this way, of always being on the edge." (Я так втомилася від цього відчуття, від постійного перебування на межі.)

4. "The fear is suffocating me." (Страх душить мене.)

5. "I can feel my heart pounding in my throat, and I'm terrified." (Я відчуваю, як серце калатає у горлі, і я налякана.)

Для репрезентації Тома Вана, зниклого чоловіка, авторка використовує лексику, яка підкреслює його таємничість, двоїстість та небезпеку. Вона описує його як "привабливого", "чарівного", але водночас "холодного", "відстороненого" та "небезпечного". Його мова лаконічна, чітка та контрольована, що робить його ще більш загадковим:

1. "Tom had always been so charming, so kind, but it was all a facade . (Том завжди був таким чарівним, таким добрим, але це була лише маска.)

2. "I hate him. I hate him so much, I can barely breathe." (Я ненавиджу його. Я так його ненавиджу, що ледве можу дихати.)

3. "He made me feel like I was nothing, like I didn't even exist." (Він змусив мене відчувати себе нікчемою, ніби я взагалі не існую.)

4. "I was drowning in his lies, suffocating under the weight of his deceit." (Я тонула в його брехні, задихалася під вагою його обману.)

Для репрезентації Меган, дружини Тома, авторка використовує лексику, яка підкреслює її красу, успішність та щастя. Вона описує її як "ideal lady"(ідеальну), "flawless"(бездоганну) та "envious" (зздрісну). Її мова впевнена, оптимістична та позитивна, що контрастує з темними та тривожними настроями Рейчел.

Використання лексико-семантичних засобів у романі "Дівчина у потягу" допомагає авторці створити динамічні та багатогранні образи головних героїв, які залучають читача та змушують співпереживати. Ці засоби також сприяють створенню напруженої атмосфери та підтримці інтриги протягом усього твору.

2.2 Домінантні стилістичні засоби репрезентації персонажів

У романі Поли Гоукінз [27] часто використовуються метафори, щоб передати емоції та почуття персонажів, а також створити яскраві образи. У цьому романі метафори використовуються для того, щоб показати тему тривоги, втрати та ізоляції від усього навколишнього світу. Один із прикладів - метафора "fingers of sunshine" ("пальчики сонячного проміння"), яка описує бажання Рейчел знайти красу та надію посеред горя. Цей образ підкреслює контраст між темрявою її життя та сяйвом сонця, яке вона прагне відчувати:

"The house was a living, breathing organism" ("Будинок був живим,

що дихає організмом") - описує відчуття Рейчел, що будинок таїть у собі таємниці [26, с. 201].

"Her heart was a heavy stone" ("Її серце було важким каменем") - передає біль та смуток Рейчел [26, с. 168].

"The past was a ghost that refused to be exorcised" ("Минуле було приви́дом, якого неможливо було вигнати") - описує постійну присутність минулих травм у житті Рейчел [26 с. 143].

Вживання метафор робить текст більш емоційним та експресивним, а також допомагає читачеві краще зрозуміти внутрішній світ героїв.

Метонімії також використовуються в романі, але значно рідше, ніж метафори. Їх мета - перенести ознаки одного предмета чи явища на інше, щоб підкреслити зв'язок між ними. Наприклад:

"Blenheim street slipped away" ("Вулиця Бленгейм заснула") - авторка використовує метонімію, щоб описати тишу на вулиці, порівнюючи її з жителями, які заснули [26, с. 167].

"She needed Tom's hand" ("Їй потрібна була рука Тома") - слово "рука" тут використовується як метонімія для "допомоги" [26, с. 237]

Метонімії роблять текст більш лаконічним та експресивним, а також допомагають створити атмосферу таємниці та недовомовленості.

Вживання метафор, метонімії та епітетів робить текст роману Пола Гоукінз більш емоційним, експресивним та мальовничим. Ці художні засоби допомагають читачеві краще зрозуміти внутрішній світ героїв, їхні переживання та емоції, а також відчувати атмосферу роману.

Епітети в романі. Епітети - це образні означення, які використовуються для підкреслення певних рис предмета чи явища. Їх вживання робить текст більш мальовничим та емоційним. В романі Пола Гоукінз епітети використовуються дуже часто. Ось декілька прикладів:

"lonesome shoes" ("самотні черевики")

"helpless irritation" ("безпорадне роздратування")

"dappled sunlight" ("сонячні зайчики")

"tiny bird-women" ("крихітні жінки-птахи")

"no-color eyes" ("очі без кольору")

"glorious evening" ("величний вечір") [1]

Епітети допомагають створити атмосферу роману та краще зрозуміти емоції та переживання героїв:

"Lonesome shoes" ("самотні черевики"): Цей епітет підкреслює самотність Рейчел після зникнення Тома. Вона залишилася без нього, без пари, лише з одним черевиком.

"pale sky" ("бліде небо"): Цей епітет описує тьмяне, хмарне небо, яке відображає сумний настрій героїні.

"Tom Cruise smile" ("посмішка Тома Круза"): Цей епітет підкреслює красу та чарівність посмішки Скотта, яку Рейчел уявляє як посмішку Тома Круза.

"Yummy mummies" ("солодкі матусі"): Цей епітет, вжитий з сарказмом, описує заможних жінок, які лише й роблять, що піклуються про себе та своїх дітей.

"Dark honey skin" ("темно-медова шкіра"): Цей епітет описує засмагу героїні, порівнюючи її з медом [1].

Епітети є найпоширенішим тропом у романі. Їх різноманітність та оригінальність свідчать про майстерність авторки та її прагнення створити яскраві образи та емоційну атмосферу. Епітети впливають на уяву та мислення читача, допомагаючи йому краще відчувати світ героїв.

Гіперболи, хоча й вживаються рідше, ніж епітети, також відіграють важливу роль у романі. Вони допомагають авторці підкреслити певні риси та якості персонажів, подій чи явищ, роблячи текст більш емоційним та експресивним, наприклад:

"strikingly lovely" ("вражаюче мила"): Ця гіпербола описує красу однієї з героїнь, підкреслюючи її винятковість.

"blissfully happy" ("блаженно щаслива"): Ця гіпербола описує

повноту щастя героїні в її подружньому житті.

"utterly wretched" ("абсолютно жахлива") Цей вираз використовується для опису психофізичного стану головної героїні, підкреслюючи глибину її емоційного болю та розпачу. Поєднання двох синонімічних слів "utterly" ("абсолютно") та "wretched" ("нешасний") підсилює відчуття безнадії та трагізму.

"watery blue" ("водяно-блакитний"): Цей вираз використовується для опису кольору очей однієї з героїнь. Подвійне використання слова "blue" ("блакитний") – у прикметнику та прислівнику – створює ефект інтенсивності та насиченості кольору, підкреслюючи його незвичайність та глибину.

"stone cold" ("холодна як камінь")

"perfectly contented" ("абсолютно задоволена") [1] вираз фокусує увагу на емоційному стані, акцентує увагу на відсутності будь-яких тривог чи занепокоєння.

Вживання гіпербол у романі "Дівчина у потягу" свідчить про майстерність авторки та її прагнення створити багатий та емоційний текст, який захоплює читача та змушує його співпереживати героям.

У романі "Дівчина у потязі" авторка Пола Гоукінз також; майстерно використовує оксюморон, для посилення емоційного впливу на читача та створення атмосфери таємниці й напруги, наприклад:

deliciously warm ("дивовижно теплий"): Цей оксюморон використовується для опису відчуття тепла, яке відчуває героїня. Використання слова "delicious" ("смачний"), яке зазвичай використовується для опису їжі, створює несподіваний контраст та підкреслює приємність та інтенсивність відчуття.

dirty white ("брудно-білий"): Цей оксюморон використовується для опису кольору одягу. Поєднання слів "dirty" ("брудний") та "white" ("білий") створює контрастне та несподіване поєднання, яке підкреслює неоднозначність та суперечливість образу.

wolfish smile ("вовча посмішка"): Цей оксюморон використовується для опису посмішки однієї з героїнь. Поєднання слів "wolfish" ("вовчий") та "smile" ("посмішка") створює тривожний та несподіваний образ, який підкреслює нещирість та небезпеку героїні.

false laugh ("фальшивий сміх"): Цей оксюморон використовується для опису сміху однієї з героїнь. Поєднання слів "false" ("фальшивий") та "laugh" ("сміх") створює контрастне та абсурдне поєднання, яке підкреслює лицемірство та нещирість героїні [1].

Використання гіперболи та оксюморону у романі "Дівчина у потязі" робить текст більш динамічним та емоційним, допомагаючи автору створити атмосферу таємниці й напруги. Ці тропи дозволяють читачеві глибше відчувати емоції героїнь та краще зрозуміти їхні внутрішні переживання. Ці стилістичні фігури, що поєднують протилежні за значенням слова, підкреслюють абсурдність та суперечливість емоцій головної героїні Рейчел. Один з яскравих прикладів - "aggressively happy", що описує стан Рейчел після зради чоловіка. Це поєднання слів демонструє її емоційну нестабільність: зовнішня веселість маскує глибокий внутрішній біль та відчай. Аналіз роману показує, що Пола Гоукінз часто використовує оксиморони, переважно прикметник з іменником, проте можуть поєднуватися і два прикметники. У першому випадку прикметник передає значення оксиморону, а в другому - перший за порядком прикметник.

Порівняння, на відміну від оксиморонів, рідше зустрічаються в романі. Їх функція - образно пояснити певні явища, ґрунтуючись на спільних характеристиках. Наприклад, "rolls like a tracking shot in a film" описує повільний рух потягу, порівнюючи його з кінематографічним прийомом "трекінг". Інші цікаві приклади: "as hard as a pebble" (передає задуху Рейчел), "like a ghost, drifting through their lives" (порівнює себе з привидами, підкреслюючи свою невидимість та відчуженість від людей), "like a bird trying to get out of a cage" (символізує її прагнення до

свободи) та "as drunk as lords" (підкреслює емоційний стан героїні).[1]

В романі можна знайти приклади зевгми: "His glance travels over me, over the little bottle of wine on the table in front of me".[1] Цей прийом підкреслює емоційний стан героїні, яка зневірилась у житті.

Використання оксиморонів, порівнянь та зевгми робить мову роману "Дівчина у потягу" більш динамічною, емоційною та виразною. Ці стилістичні фігури допомагають автору глибше розкрити психологічний стан головної героїні, підкреслюючи її суперечливі емоції та внутрішній конфлікт.

Отже, у романі Пола Гоукінза "Дівчина у потягу" авторка використовує ряд стилістичних засобів для створення багатограних та реалістичних образів персонажів. Ці засоби допомагають читачеві не лише зрозуміти поведінку героїв, але й відчутти емпатію до них, співпереживати їхнім радостям та горестям.

Авторка використовує детальні описи зовнішності героїв, щоб дати читачеві уявлення про їхній вік, соціальний статус, характер та емоційний стан. Ці описи не лише візуалізують персонажів, але й надають важливу інформацію про їхню особистість. Вони підкреслюють рівновагу між зовнішністю головних героїв роману та їх внутрішнім станом. Наприклад, опис зовнішності Рейчел, головної героїні, підкреслює її самотність та вразливість, жіночу недоглянутість, набряклі очі, виснаженість та запущеність через алкогольну залежність: "My skin is pale, my hair is lank, greasy. I'm carrying more weight than I should be." [1] (Моя шкіра є блідою, моє волосся - рідке, жирне. У мене більше ваги, ніж повинно бути.) [25, с.15] Ці слова показують, наскільки низьку самооцінку має Рейчел. Опис Тома, її колишнього чоловіка, вказує на його владність та самовпевненість: "He had that easy charm, that winning smile that made people like him instantly." (Він мав природний шарм та його усмішка викликала симпатію людей) або "Tom's eyes were a pale blue, cold when he was angry." (Томові очі були світло-блакитні та

холодні, коли він був злим) [25].

У контексті дослідження встановлено, що діалоги між персонажами відіграють важливу роль у розкритті їхніх стосунків, динаміки розвитку сюжету та розкриття їхніх особистостей. Авторка використовує різні типи діалогів, від коротких та інформативних до емоційно заряджених та багатослівних. Ці діалоги допомагають читачеві зрозуміти, як персонажі ставляться один до одного, чого вони очікують від життя та які мають цінності. Приклад емоційно-зарядженого діалогу між Рейчел та Анною:

Rachel: "You think you know him, but you don't. He's not who you think he is." [1] (" Ти думаєш, що знаєш його, але це не так. Він не той, ким ти його вважаєш.") [25]

Anna: "You're just jealous, Rachel. You're jealous because I have the life you lost." [1] ("Ти просто заздриш, Рейчел. Ти заздриш, бо я маю те життя, яке ти втратила.") [25]

Цей діалог висвітлює наскільки напружені стосунки у Рейчел та Анни. Анна думає, що Рейчел заздрить їхнім з Томом стосункам, але насправді це чітке попередження для неї про справжній характер колишнього чоловіка Рейчел.

Авторка також використовує різні мовні стилі для характеристики персонажів. Наприклад, мова Рейчел характеризується простотою та щирістю: "I am not the girl I used to be. I am broken. I am lost." [1] ("Я більше не та дівчина, якою була раніше. Я розбита. Я загублена.") [26] - тут показаний простий, але дуже лаконічний уривок з її бесіди, він є дуже насичений емоційно, але всі ці слова короткі, чіткі і містять в собі глибокий сенс. Мова Тома - сарказмом та цинізмом: "Oh, come on, Rachel. You're not seriously going to make a scene, are you? That's so unlike you." [1] ("О, та не сміши, Рейчел. Ти ж не серйозно збираєшся влаштувати сцену, правда? Це ж на тебе зовсім не схоже.") [26]. - Цей уривок показує сарказм Тома, оскільки він підколює Рейчел, через те що

в неї відбуваються постійні нервові зриви, також тут використано багато іронії, для того щоб покласти всю провину на Рейчел та ігнорувати її справжні емоції і намір висловитися. А мова Меган - вишуканістю та манірністю: "I do believe that true elegance lies in the subtlety of one's expression, where every word is chosen with care and every sentiment drapes itself like fine silk." [1] ("Я вважаю, що справжня елегантність полягає в тонкості висловлювань, де кожне слово обирається з увагою, а кожне почуття огортає, як тонкий шовк.") [26]. Тут показано наскільки мова Меган відповідає її витонченості та акценту на окремих деталях.

Цей контраст мовних стилів допомагає читачеві краще зрозуміти особистість кожного героя та його місце у світі.

У романі також виявлено приклади використання анафори і епіфори. Анафора підкреслює інтенсивність емоцій головної героїні, роблячи текст більш ритмічним, наприклад: "I wish I could... I wish I would..." ("Я б хотіла... Я б хотіла..."). Епіфора робить акцент на стані персонажів та їх внутрішніх переживаннях, наприклад: "She was happy... He was happy..." ("Вона була щаслива... Він був щасливий...").

Щоб підкреслити контраст між очікуваннями та реальністю, а також для створення комічного ефекту—авторка використовує іронію. Цей прийом допомагає розбавити напругу та зробити роман більш динамічним, наприклад:

"Rachel's perspective." (Перспектива Рейчел) - Вона думає, що якимось чином допомагає людям, спостерігаючи за ними у вікно, але насправді завдяки цьому вона втрачає цінність власного життя та глибоко спотворює свою перспективу.

"Idealization of other people." (Ідеалізація інших). Рейчел вважає, що та пара, яку вона спостерігає з вікна є ідеальною, але заглиблюючи свої думки в ці спостереження, жінка забуває про своє власне життя, яке руйнується.

Гоукінз майстерно створює атмосферу напруги та тривоги, що

тримає читача в очікуванні розв'язки. Ця напруга досягається за допомогою різних прийомів, таких як таємниці, флешбеки та несподівані повороти сюжету, наприклад втрата пам'яті Рейчел: "I can't remember what happened that night. All I know is that I woke up in my bed, confused and scared." [1] ("Я не можу згадати, що сталося тієї ночі. Все, що я знаю, це те, що я прокинулася у своєму ліжку, спантеличена та налякана.") [26] або протистояння з Томом: "As I stood there, the tension crackled in the air. I could feel the weight of the truth bearing down on us." [1] ("Коли я стояла там, напруга тріскотіла в повітрі. Я відчувала тягар правди, що давить на нас.") [26].

Завдяки вдалому використанню вищевказаних стилістичних засобів, Полі Гоукінз вдалося створити реалістичні та багатогранні образи персонажів, які роблять роман "Дівчина у потягу" таким захоплюючим та незабутнім. Ці образи не лише змушують читачів співпереживати героям, але й змушують замислитися над складністю людських стосунків та про те, як наші думки та вчинки впливають на життя інших людей.

2.3 Синтаксичні засоби репрезентації ситуацій емоційного напруження у романі «Дівчина у потягу»

Роман "Дівчина у потягу" Поли Гоукінз – це не просто детектив, а справжня емоційна подорож, де напруга сягає апогею, а читач з головою занурюється у вир переживань головної героїні. Авторка вдало використовує різноманітні синтаксичні засоби, щоб передати емоційний стан персонажів, створити атмосферу тривоги та змусити читача співпереживати їм.

Короткі речення створюють відчуття динамічності, тривоги, не даючи читачеві розслабитися, наприклад:

"I am lost." ("Я загублена."), "I see them." ("Я їх бачу."), "What happened?" ("Що сталося?"), "I need to know." ("Мені потрібно знати."),

"Everything is a blur." ("Все розпливається.")

Називні речення: "Darkness. Silence. Fear." ("Темрява. Тиша. Страх."), "A phone call. A message. A revelation." ("Телефонний дзвінок. Повідомлення. Відкриття.") . "A glimpse of happiness. Then gone." ("Погляд на щастя. А потім зникло."). (описати, яка роль називних речень)

Гіпотетичні питання–виражають невпевненість або сумнів щодо можливої ситуації або результату. Вище вказані типи речень підкреслюють емоційну збудженість героїні, її нездатність чітко формулювати думки, наприклад:

"I can't remember. Did it happen?" ("Я не можу згадати. Це сталося?), "What if I'm wrong? What if...?" ("А раптом я помиляюся? А раптом...?").

Риторичні питання змушують читача замислитися над подіями, що відбуваються, та шукати відповіді разом з героями, наприклад:

"What if I'm not the person I think I am?" ("Що, якщо я не та людина, ким думаю, що я є?"), "Why does it always feel like I'm being watched?" ("Чому завжди здається, що за мною спостерігають?"), "Can I really trust my memories?" ("Чи можу я справді довіряти своїм спогадам?").

Еліпсис підкреслює емоційну переповненість героїні, її нездатність висловити свої почуття словами, наприклад:

"Fear...Despair...Nothing else existed". ("Страх... Відчай... Нічого більше не існувало".)

Інверсія підкреслює важливість інформації, роблячи її більш акцентованою, наприклад:

"She knew nothing about this woman" ("Нічого їй не було відомо про цю жінку").

Необхідно також зазначити, що складнопідрядні конструкції нерідко використовуються в романі для того, щоб детально описати думки та відчуття героїв, і саме це сприяє повільному наростанню

напруженості. У романі читач відчуває збільшення хвилювання разом із персонажами, в той час як їхні думки плутаються і збільшують емоційний тиск: "I can't remember what I said to her last night, but I have a feeling that it was something I shouldn't have". [26] (Я не можу згадати, що саме я їй сказала минулої ночі, але у мене є відчуття, що це було щось, чого не слід було говорити.) Саме на цьому прикладі видно невпевненість героїні в тому, що сталося, це підкреслення її емоційного стану.

Використання всіх цих синтаксичних засобів дозволяє Полі Гоукінз створити атмосферу напруги та тривоги, яка передає хаос і внутрішні почуття героїв, змусити читача співпереживати та відчути емоції головних персонажів на собі.

"Дівчина у потягу" – це не просто детектив, а захоплююча історія про людські емоції, про те, як вони можуть керувати нами і штовхати на вчинки, про які ми потім шкодуємо.

Майстерність Пола Гоукінз полягає не лише в тому, що вона тримає читача в напрузі до самого кінця, але й в тому, що вона змушує нас співпереживати героям, розуміти їхні мотиви, навіть якщо вони не завжди шляхетні.

"Дівчина у потягу" – це книга, яка змушує задуматися про багато речей, про природу людських стосунків, про силу емоцій, про те, як важливо бути чесними з собою та з іншими.

Цей роман – це справжній шедевр психологічного трилера, який неодмінно сподобається шанувальникам цього жанру.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що категорія

«персонаж» є одним із ключових та багатоаспектних елементів художнього дискурсу. Вивченню поняття «персонаж» присвячені роботи Арістотеля, Гегеля, Ю.М. Лотмана, Р. Барта, Ж. Жене, М. Фуко, Т. Іглтона, С.Чатмана, М.Райана, Б.Річардсона. Існують різні підходи до класифікації типів персонажів у художньому тексті (соціально-історичні, за роллю у творі, за динамікою розвитку, за способом вираження авторського задуму, за функцією у творі).

Мова художньої літератури – це не просто засіб спілкування, а справжня скарбниця виражальних засобів, які дозволяють письменнику творити світи, впливати на емоції та думки читачів. Багатство синонімів, антонімів, паронімів та омонімів дозволяють автору обирати слова з максимально точним значенням, підкреслюючи нюанси думок та почуттів. Використання архаїзмів, історизмів переносять читача в інші епохи, створюючи атмосферу минулого. Зменшувальні, зневажливі, вульгаризми - ці слова допомагають автору чіткіше окреслити образи героїв, їхні емоції та ставлення до світу. Від літературно-нормативної до діалектної, від неологізмів до сленгу, від запозичень до екзотичних слів - письменник має у своєму розпорядженні цілий арсенал засобів для створення унікального мовного полотна.

Короткі та довгі, прості та складні речення допомагають автору створювати динамічний текст, підкреслювати важливі моменти, задавати ритм. Прямий порядок слів, інверсія, еліпсис, анафора, епіфора - ці фігури роблять мову більш виразною, емоційною та допомагають автору краще донести свої думки. Тире, дефіси, розділові коми - автор використовує їх не тільки за правилами орфографії, а й для створення певного ефекту, підкреслення важливих моментів.

Метафори використовуються для передачі емоцій та почуттів героїв, а також для створення яскравих образів.

Метонімія використовується для перенесення ознак одного предмета чи явища на інше з метою підкреслити зв'язок між ними.

Наприклад, "Вулиця Бленхейм затихла" - автор використовує метонімію, щоб описати тишу на вулиці, порівнюючи її з мешканцями, які заснули.

Епітети є найпоширенішим тропом у романі. Їхня різноманітність та оригінальність свідчать про майстерність автора та її прагнення створити яскраві образи й емоційну атмосферу. Епітети впливають на уяву та мислення читача, допомагаючи йому краще відчувати світ героїв.

Лінгво-стилістичні особливості репрезентації персонажів у романі є важливим елементом, який допомагає розкрити їхні внутрішні переживання і створити напружену атмосферу. Завдяки чергуванню наративів, використанню внутрішнього монологу, психологічному реалізму та специфічним лексико-синтаксичним прийомам, авторка зуміла створити багатогранні образи персонажів, які залишають сильне емоційне враження на читача.

"Дівчина у потягу" Пола Гоукінз є захоплюючим психологічним трилером, який тримає читача в напрузі до самого кінця. Автор майстерно використовує мовні та стилістичні засоби для створення яскравих образів, емоційної атмосфери та підкреслення внутрішнього світу героїв.

Роман відзначається багатогранністю та глибиною. Він порушує важливі соціальні та психологічні теми, такі як самотність, зрада, насильство, психологічні розлади. Автор не дає однозначних відповідей на питання, які ставить перед читачем, але змушує його замислитися над складністю людських стосунків та мотивами вчинків людей.

"Дівчина у потягу" – це не просто розважальний роман, а й серйозний твір, який змушує читача поглянути на світ очима іншої людини та переосмислити свої власні цінності.

REFERENCES

1. Paula Hawkins. The girl on the train. Goodreads. URL: <https://www.goodreads.com/book/show/22557272-the-girl-on-the-train> (дата звернення 03.10.2024).
2. Аврелій А. Сповідь. *КулЛіб*. URL: <https://coollib.net/b/614642-avreliy-avgustin-spovid/readp> (дата звернення: 15.07.2024).
3. Автор – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Автор> (дата звернення: 15.07.2024).
4. Астрахан Н. Література і літературознавство у дзеркалі філософського дискурсу: до питання про основи інтерпретації в умовах загальнокультурного синтезу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2019. № 2(90). С. 50–59. URL: [https://doi.org/10.35433/philology.2\(90\).2019.50-59](https://doi.org/10.35433/philology.2(90).2019.50-59) (дата звернення: 29.06.2024).
5. Відношення "письменник - персонаж" у сучасному літературознавчому вжитку: повернення блудного автора. *I-Kar-100 Реферати, Уроки, Шпори*. URL: <https://i-kar-100.narod.ru/referatu/001/002/18.html> (дата звернення: 29.06.2024).
6. Види художніх образів. *Dovidka.biz.ua*. URL: <https://dovidka.biz.ua/vidi-hudozhnih-obraziv/> (дата звернення: 29.06.2024).
7. Герой літературного твору, або Персонаж - Визначення, термін // Словник літературознавчих термінів. *Бібліотека української літератури* *УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/encycl/slovnyk/printout.php?number=24> (дата звернення: 15.07.2024).
8. Грицик Л. В. Сучасне порівняльне літературознавство: європейський концепт. *Літературознавчі студії. Б-ка Ін-ту філології*. 2010. Вип. 26. С. 119–125.
9. Дівчина у потягу (роман). *Вікіпедія*. URL:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/Дівчина_у_потягу_\(роман\)#cite_note-публікація_укр-2](https://uk.wikipedia.org/wiki/Дівчина_у_потягу_(роман)#cite_note-публікація_укр-2) (дата звернення: 29.06.2024).

10. Загребельна І. В. Персонаж у постмодерній літературі: деконструкція образу. *Філософія та публічні комунікації: інформаційний простір сучасної культури*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-349-4-2> (дата звернення: 15.07.2024).

11. Книгобачення : критика, рецензії : художня література : подорож туди і назад, або потрійна життєва драма. *Книгобачення – український видавничий портал*. URL: <https://knyhobachennia.net/?category=28&article=2490> (дата звернення: 29.06.2024).

12. Ковалів Ю. Про літературу і літературознавство із професором Юрієм Ковалівим. *Дивослово*. 2019. № 4 (745), квіт. С. 51–64.

13. Корнієнко В. С. Система класифікації та порівняння персонажів за текстами літературних творів : bachelor's thesis. 2021. 93 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47102> (дата звернення: 29.06.2024).

14. Костенко Г. М. Автор і герой у художньому світі Карен Бліксен (на прикладі повістей "Дороги навкруг Пізи" та "Поет"). *Літературознавчі студії. Б-ка Ін-ту філології*. 2010. Вип. 26. С. 307–312.

15. Кузьменко В. І. Словник літературознавчих термінів : навч. посіб. з літературознавства за оновл. програмами для вчителів та учнів серед. шкі. Київ : Укр. письменник, 2014. 232 с.

16. Літературний герой – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Літературний_герой (дата звернення: 15.07.2024).

17. Лексико-стилістичний аналіз роману Пола Гоукінза "Дівчина у потягу". *Науковий блог*. URL: <https://naub.oa.edu.ua/> (дата звернення: 29.06.2024).

18. Ляпін Р. Андрій Платонов і Жан-Поль Сартр: метафізика буття в повісті «Котлован». *Наукові записки харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди "літературознавство"*. 2023. Т. 1, № 101. С. 74–90. URL: <https://doi.org/10.34142/2312-1076.2023.1.101.04> (дата звернення: 15.07.2024).
19. Основні культурологічні парадигми. Сутність та функції культури. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10932/> (дата звернення: 29.06.2024).
20. Орвелл Дж. 1984. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2283> (date of access: 15.07.2024).
21. Перегляд до типології образів головних героїв романів ініціації (за романами “Культ” Л. ДЕРЕША, “ЛЕЛЕКА І ЛЬОЛЯ” М. НАГАЧА, “ДВАНАДЦЯТЬ” Н. МАКДОНЕЛЛА). *Наукові журнали "Острозької академії"*. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1229/1075> (дата звернення: 29.06.2024).
22. Персонаж – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Персонаж> (дата звернення: 29.06.2024).
23. Персонаж – визначення в літературній енциклопедії. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/dic/show.php?w=48> (дата звернення: 15.07.2024).
24. Персонаж як змістова категорія. *Електронна бібліотека Інституту журналістики*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1445> (дата звернення: 29.06.2024).
25. Петров(Домонтович) В. Без ґрунту. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3232> (дата звернення: 15.07.2024).
26. [Пола Гоукінз](#). Дівчина у потягу. — Харків : КСД, 2015. —

320 с.

27. Пола Гоукінз «Дівчина у потягу»: як чужі секрети можуть стати твоїми | JCrocus - журнал про життя та для життя. *JCrocus - журнал про життя та для життя*. URL: <https://jcrocus.com/rukopisi-negoryat/307> (дата звернення: 29.06.2024).

28. Порівняльне літературознавство: підручник. Київ, Україна : Вид. дім «Києво-Моги́л. акад.», 2008. 430 с.

29. Пруст М. У пошуках утраченого часу. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3894> (дата звернення: 15.07.2024).

30. Редакція Т. "Дівчина у потягу". Небезпека чужих таємниць. *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/blogi/themes/cinema/divchina-u-potyagu-nebezpeka-chuzhjih-tayemnic-785590.html> (дата звернення: 29.06.2024).

31. Система образів художнього твору. Персонаж. *StudFiles*. URL: <https://studfile.net/preview/6833000/page:17/> (дата звернення: 29.06.2024).

32. Строганова К. А. Автор і персонаж Вітольда Гомбровича в світлі антропології літератури. *Київські полоністичні студії*. 2019. Т. 35. С. 334–348.

33. Типи персонажів. *Сайт школи №1 - Головна сторінка*. URL: https://12g.at.ua/index/tipi_personazhiv/0-197 (дата звернення: 29.06.2024).

34. Художня література. Критика. Літературознавство : рекомендац. бібліогр. покажч. Київ : НПБ України, 2014. 144 с.

35. «Щоденник Анни Франк» українською мовою повністю безкоштовно | KNIGOGO. *KNIGOGO - скачати (завантажити), читати онлайн книги українською мовою*. URL: <https://knigogo.top/chitati-online/shhodennyk-anny-frank/> (дата звернення: 15.07.2024).

36. Dombrovskiy M. Класична філологія і літературознавство.

Pitannâ literaturoznavstva. 2015. T. 91. С. 69–80. URL: <https://doi.org/10.31861/pytlit2015.91.069> (дата звернення: 29.06.2024).

37. Kozlova V., Tarasenko H. Lexico-semantic features of representation of ethnic tolerance in modern american presidential discourse. *Naukovî zapiski Nacìonal'nogo unìversitetu «Ostroz'ka akademiâ». Seriâ «Filologiâ»*. 2020. Vol. 1, no. 10(78). P. 75–79. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-10\(78\)-75-79](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-10(78)-75-79) (date of access: 29.06.2024).

38. Mangos S. The «concept's» definition in the paradigm of scientific knowledge. *Naukovî zapiski nacìonal'nogo unìversitetu «ostroz'ka akademiâ». seriâ «filologiâ»*. 2018. Vol. 1, no. 1(69)/2. P. 6–9. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2018-1\(69\)/2-6-9](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2018-1(69)/2-6-9) (date of access: 29.06.2024).

39. Moroz L. Classification of role lyrics heroes types. *Naukovî zapiski nacìonal'nogo unìversitetu «ostroz'ka akademiâ». seriâ «filologiâ»*. 2019. Vol. 1, no. 5(73). P. 50–53. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2019-5\(73\)-50-53](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2019-5(73)-50-53) (date of access: 29.06.2024).

40. Reutova M. Проблема «автор-герой» у контексті структурування моделі авторської свідомості (на прикладі драми Юрія Косача «Скорбна симфонія»). *Актуальні проблеми української літератури і фольклору*. 2016. № 24. С. 43–53. URL: <https://doi.org/10.31558/2308-1902.2016.24.3> (дата звернення: 29.06.2024).

41. Sobolevska O. Автор і герой як феномен мистецтва і дійсності. *Актуальні проблеми духовності*. 2017. № 8. С. 299–316. URL: <https://doi.org/10.31812/apd.v0i8.1655> (дата звернення: 29.06.2024).

42. Zornytska I., Zornytskyi A. The peculiarities of employing lexico-semantic means for modeling an alternative reality (a case study of “the yiddish policemen’s union” by michael chabon . *Naukovî zapiski Nacìonal'nogo unìversitetu «Ostroz'ka akademiâ». Seriâ «Filologiâ»*. 2018. Vol. 1, no. 2(70). P. 80–83. URL: <https://doi.org/10.25264/2519-2558-2018->

[2\(70\)-80-83](#) (date of access: 29.06.2024)